

Memoriál Járy Cimrmana ve zpěvu harckých kanárů

Dovolte mi, abych vás v krátkosti seznámila s významnou akcí, jež se udála hned v úvodu nového roku. Co to bylo. 4. ledna 2005 se konal v Čáslavi důležitý mezinárodní kanárkářský seminář, na němž se sešli přední středoevropští experti na chov harckých kanárů. Doktor Pivoňka, inženýr Holý, profesor Štauber, Vrňata z Průhonic - mistr pokrývačský, dále petřvaldský Scholz, silák Mareda, pěvecky nadaný Chlebek, mladičkový Petráš - naděje Slováků, a další věhlasní odborníci vyslovili ohromující myšlenku, že zakladatelem chovu harckých kanárů nebyl nikdo jiný, než neprávem opomíjený český velikán, vědec, skladatel, spisovatel, učitel, vynálezce, myslitel, cestovatel, zlepšovatel, badatel, sportovec a dnes již můžeme s jistotou říci i kanárkář Jára Cimrman. S touto tezí nesouhlasili toliko Franěk z Vysočiny a tábořský Novák, kteří demonstrativně opustili jednací sál se slovy, že na šíření takovýchto slabomyslných bludů se podílet nebudou.

Přibližme si nyní v krátkosti, co slovné kanárkáře k tomuto odvážnému tvrzení přivedlo a proč dnes můžeme říci, že i v této oblasti má Jára Cimrman prsty. (On sám by se proti tomuto slovnímu obratu jistě ohradil, protože velmi razantně vystupoval proti nejasnému a v Čechách hojně používanému – má v tom prsty. Tvrdil, že Češi sami přesně nevědí, v čem mají vlastně prsty, takže toto rčení je poněkud zavádějící.)

Ted' již k věci. Na historickém stříbrném poháru jsou vyryta jména vítězů, kteří v začátcích mistrovských soutěží ve zpěvu kanárů stanuli na stupínku nejcenějším. Na tom by nebylo nic tak divného. Až na jednu skutečnost. Jako první je na poháru zaznamenáno jméno Vojtěch Mazanec. A tady záhada začíná. Kdo to byl Vojtěch Mazanec? Učení kanárkáři řadu let bedlivě pátrali v odborné chovatelské literatuře, procházeli matriky, oslovili všech 585 Mazanců, kteří žijí na území naší republiky a v přilehlém Rakousku a zjistili jediné. Že vlastně nezjistili vůbec nic. Nikdo neměl o kanárkáři Vojtěchu Mazancovi ani ponětí. A tehdy doktor Pivoňka vyslovil omračující teorii. Žil vůbec Vojtěch Mazanec? Neskřývá se pod tímto jménem někdo jiný? Co vedlo schopného chovatele harckých kanárů k tomu, aby tajil svoje jméno? Je přece přirozené, že člověk se rád chlubí. Vyskytují se dokonce i morálně narušení jedinci, kteří se s oblibou chlubí cizím peřím. K postupnému objasnění této záhady přispěla náhoda.

Profesor Štauber si upamatoval z vyprávění svojí babičky, že kdysi, při prvním ročníku mistrovské soutěže, se vítěz nenechal vyfotit, utekl před fotografy a v ústraní tajně kouřil kubánské doutníky. A tohle byla jasná stopa. Kdo jiný by prchal před dotěrnými fotografy než fenomenální Jára Cimrman. Čeští kanárkáři našťástí mají ve svých řadách známého cimrmanologa Vrňatu, který po zhruba dvou letech pečlivého zkoumání všech Cimrmanových dokumentů tuto teorii potvrdil. Cimrmanolog Vrňata byl pouze poněkud zmaten a rozladěn tím, že ve všech dochovaných písemnostech se objevuje jako záložka recept na originální liptákovský mazanec.

Osvíceného doktora Pivoňku našťástí opět osvítila myšlenka, jež se ukázala jako správná a pro další vývoj událostí podstatná. Jára Cimrman nekrmil svoje zpěvné kanáry řepkou, leskníci, mákem či vaječnou míchanicí, ale mazancem upečeným podle onoho originálního receptu. A odtud byl už jen krůček k pseudonymu, který si náš velikán zvolil pro svoje působení na kanárkářském poli. (Nutno podotknout, že doktora Pivoňku tento postup nadchl natolik, že ve svém chovu již jiné krmení nepoužívá.)

Pátrání po chovatelských stopách Járy Cimrmana dále pokračovalo a přineslo hmatatelné výsledky. Dnes můžeme s neotřesitelnou jistotou říci, že Jára Cimrman udal směr vývoje českého harckého kanára. Svého harckého kanára vyšlechtil z nutnosti, aby se zbavil dotěrných a škemrajících horníků. Při Cimrmanově krátkém pobytu v německém pohoří Harc v městečku Sankt Andreasberg si tamější horníci stěžovali, že jim práce v dolech utíká příliš pomalu. Jára Cimrman se jim nejprve pokoušel vysvětlit, že by se měli správně jmenovat

dolníci, jelikož fárají do dolů. Tato jeho myšlenka však nenalezla u konzervativních a nedůvěřivých německých horníků pochopení. Pak jim navrhl, aby si s sebou vzali tranzistorové rádio. To však ještě nebylo vynalezeno. Místní harmonikář Schwachkopf fárat odmítal, protože by se mu zaprášila památeční harmonika.

Tehdy Járu Cimrmana napadlo, že nejjednodušší cesta bude naučit ptáčky, které si horníci berou s sebou do dolů jako indikátory nebezpečí, zpívat. Trvalo to, pravda, několik měsíců, než naučil kanáry různé části zpěvu neboli túry, ale námaha se rozhodně vyplatila. Nutno poznamenat, že Cimrman nerozlišoval dutou roli a bas. (Podobný cimrmanovský přístup dodnes zastávají někteří posuzovatelé.) Na zavedení správné duté role má nepopíratelný podíl průhonický cimrmanolog Vrnata.

Český velikán vynalezl také klíčku špejlovku, dříve nazývanou cimrmanovka. Cimrmanovi se totiž zdálo velmi nepraktické, že horníci chovají kanáry v prostorných králíkárnách. Přenosné králíkárnny, s nimiž fáráli, byly sice o něco menší, přesto však při přesunu v podzemí překážely a byly dosti těžké. Zvláště při nebezpečí a hromadném úprku horníků z dolů značně překážely. Jako překvapující se ukázal fakt, že Jára Cimrman sestavil i první automatickou napáječku, která dokázala fungovat, a to i bez vody, po dobu několika měsíců.

Jára Cimrman také zkonstruoval první hnízdo a naučil kanáří samice, jak se takové hnízdo staví. Do té doby totiž kanáří hnízdili v dutinách letitých stromů. Shánění nových jedinců do chovu a šplhání po výškách tak činilo některým starším horníkům trpícím artrózou nemalé problémy. Ve svém chovu harckých kanárů měl Jára Cimrman pouze kvalitní samice, které snášely devadesátibodová vejčka, z nichž se líhli samí šampioni.

Dodnes se v Harcu zpívá hornická hymna „Já mám devět kanárů“, rozuměno špičkových samců, kterou pochopitelně nesložil nikdo jiný než Jára Cimrman. Jeho píseň „Kanáří dům“, volně přepracovaná na „Holubí dům“, se však nesetkala s takovým ohlasem z důvodu značné zádumčivosti až ponurosti.

Píseň složil Jára Cimrman v době, kdy si lámal hlavu s hromaděním horníků v dolech, zvláště pak na dole Samson. V kleci, která sjížděla do podzemí, muselo být totiž vždy o jednoho horníka navíc, než v té, která vyvážela horníky na povrch. V dolech se tak začali hromadit horníci, což nebylo ideální. Cimrmanův geniální nápad, že horníci nastupující na šichtu musí před prací pojistit těžká jídla, čímž klesající klec dostatečně zatíží, se setkal s velkým nadšením. Toto řešení nahradilo již překonaný způsob využívající jednoho horníka navíc. Dnes se však již ani tento způsob nepoužívá, jelikož i horníci dbají na racionální výživu a těžkým jídlům se vyhýbají.

Mezinárodní kanárkářský seminář pověřil doktora Pivoňku nelehkým úkolem vysvětlit Němcům, že harckého kanára, onoho úchvatného dutopěvce, vyšlechtil náš Jára Cimrman a nikoliv jejich Wilhelm Trute, jak se dodnes mylně domnívají. Historická zkušenost však nabádá k opatrnosti - Němci názory našeho malého národa nebrali nikdy příliš vážně.

Na závěr semináře vystoupil ústecký Karel Hynek Vavřena, potomek básníka Máchy, s tím, že na počest Járy Cimrmana a jeho harckého kanára složí báseň „Leden“. Původně zvažovaná představa, že jen nepatrně předělá báseň svého romantického předka „Máj“, se ukázala jako nerealizovatelná. Chovatelé kanárů by totiž jen těžko uvěřili tvrzení: „Byl pozdní večer, první máj, večerní máj, byl lásky čas, kanárův zval ku lásce hlas, kde borový zaváněl háj...“. Jako zásadní slabina prvotního plánu se ukázal měsíc květen, jelikož v této době kanáří příliš zajímavě nezpívají. Účastníci semináře vyslovili oprávněnou obavu, že milenci by se takovýmto nevalným zpěvem dali ku lásce pozvat jen stěží. A navíc – čekat na zpěv harckého kanára v borovém háji se jeví jako krajně pošetilé.

Účastníci kanárkářského semináře odsouhlasili, aby se příští jubilejní mezinárodní mistrovská soutěž nazývala z úcty k velikánovi Memoriál Járy Cimrmana ve zpěvu harckých kanárů. Nadějný kanárkář Petráš ze Slovenska se zavázal uvedením této myšlenky do života.

Příští seminář svolaný do Vídně se bude zabývat otázkou vypátrání utajeného potomka Járy Cimrmana. Navzdory tomu, že se Jára Cimrman o svém v pozdním věku zplozeném synovi nikdy příliš nezmiňoval, je dnes více než jasné, že jeden z českých chovatelů harckých kanárů má ve svém rodném listě napsáno původní příjmení Cimrman. A teď nezbývá než pátrat. Je to chovatel, který krmí svoje kanáry mazancem? Nebo chovatel, jenž má vztah k horníkům? Či snad ten, který rád leze, obdobně jako český velikán, po střechách a kochá se pohledem na malebnou českou krajinu? Mnohé nasvědčuje tomu, že to s největší pravděpodobností bude chovatel pohybující se pravidelně - stejně jako Jára Cimrman - na území Rakouska. Kdoví. Je jasné, že dotyčný kanárkář nebude chtít svůj rodný list ukázat. Tajnůstkářství jdoucí ruku v ruce s málomluvností a zádumčivostí se totiž v rodu Cimrmanů dědí z pokolení na pokolení. Zrovna tak jako tajemná řeč plná geniálních, těžko rozluštitelných tezí, cestovatelské sklony, svobodomyslnost, originální, mnohdy nedocenené nápady a fenomenální zlepšováky, leckdy ohrožující samotného autora myšlenky...

(Prosím, nepřehlédněte - velmi důležité upozornění! Pokud snad nepatříte ke zkušeným cimrmanologům a není vám dílo nedoceneného českého velikána Járy Cimrmana dostatečně známo, držte se raději dosavadních teorií o chovu harckých kanárů.)

ELIŠKA STEJSKALOVÁ, ilustrace KAREL HYNEK VAVŘENA

... JÁRA CIMRMAN NAUČIL KANÁŘÍ SAHICE, JAK SE STAVÍ
HNÍZDO. (CIMRMANOVA PODOBA NENÍ PŘESNĚ ZNÁMA)